Adviescollege Rechtspositie
Politieke Ambtsdragers
Postbus 556, 2501 CN Den Haag
Lange Voorhout 13, 2514 EA Den Haag

Inlichtingen:
Telefoon:
Email:
Datum: 3 september 2026

Onderwerp
Werkprogramma 2027 Adviescollege rechtspositie politieke ambtsdragers

Werkprogramma 2027

1. Inleiding

Sinds april 2022 adviseert het Adviescollege rechtspositie politieke ambtsdragers (Arpa) over de rechtspositie en arbeidsvoorwaarden van politieke ambtsdragers. Het college adviseert de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en kan desgewenst ook de Eerste en Tweede Kamer adviseren. De werkzaamheden van Arpa zijn gericht op een evenwichtige en toekomstbestendige rechtspositie van politieke ambtsdragers, waarbij zowel de aantrekkelijkheid en uitvoerbaarheid van het politieke ambt als het publieke belang centraal staan.

2027 wordt voor Arpa een jaar waarin de werkzaamheden uit twee samenhangende adviespraktijken bestaan. Het college werkt aan de verdere ontwikkeling van de rechtspositie van politieke ambtsdragers. Bovendien krijgt de in 2026 geïntroduceerde individuele advisering over vervolgfuncties van gewezen bewindspersonen een structurele plaats binnen de werkzaamheden van het college.

Het werkprogramma voor 2027 sluit aan op de ontwikkelingen en werkzaamheden die in 2026 in gang zijn gezet. Daarbij wordt ruimte gehouden voor nieuwe adviesvragen van de minister van BZK, de Eerste Kamer of de Tweede Kamer en voor onderwerpen die gedurende het jaar aanleiding geven tot advisering of vervolgwerkzaamheden in het kader van de herijking.

2. Beleidsadvisering over de rechtspositie van politieke ambtsdragers

Een belangrijke basis voor de werkzaamheden in 2027 vormt het advies "Een gewaardeerd ambt", dat Arpa op 10 februari 2026 heeft aangeboden aan de minister van BZK. Dit advies is

de eerste vijfjaarlijkse herijking van de arbeidsvoorwaarden van politieke ambtsdragers. Het advies heeft betrekking op onder meer burgemeesters, wethouders, raadsleden, bestuurders van waterschappen, commissarissen van de Koning, gedeputeerden, leden van Provinciale Staten, Kamerleden en bewindspersonen.

Het advies vormt het vertrekpunt voor een aantal aangekondigde vervolgonderwerpen. In 2026 is reeds gestart met de voorbereiding van adviezen over:

- Politiek verlof en de mogelijkheid van terugkeer naar de oude werkgever;
- De maatstaven voor beloning en de mogelijkheid van meer differentiatie naar bestuurlijke zwaarte;
- Het woonplaatsvereiste voor wethouders.

Daarnaast wordt in 2027 aandacht besteed aan de herbeoordeling van de forfaitaire onkostenvergoedingen voor politieke ambtsdragers. Daarbij is de inzet van Arpa mede afhankelijk van de wijze waarop het ministerie van BZK en de betrokken koepelorganisaties VNG, IPO en UvW hun rol bij dit onderwerp zullen invullen.

Vervolgadviezen in 2027

De verwachting is dat de in 2026 gestarte werkzaamheden op het gebied van politiek verlof, differentiatie in beloning en het woonplaatsvereiste in 2027 worden afgerond. De uitwerking van deze onderwerpen vindt plaats tegen de achtergrond van de kabinetsreactie op "Een gewaardeerd ambt" en eventuele vervolgvragen die daaruit voortkomen.

Bij de voorbereiding van de vervolgadviezen combineert Arpa onderzoek naar de relevante ontwikkelingen met gesprekken met deskundigen en betrokken belanghebbende organisaties. Daarbij wordt onder meer gekeken naar ontwikkelingen in de bestuurlijke praktijk, arbeidsvoorwaarden in de publieke en private sector en veranderingen in de aard en zwaarte van politieke ambten. Deze werkwijze sluit aan bij de aanpak die ook voor "Een gewaardeerd ambt" is gevolgd.

Arpa houdt daarnaast ruimte beschikbaar voor nieuwe adviesvragen. Hoewel bij de voorbereiding van dit werkprogramma (nog) geen concrete nieuwe adviesaanvraag vanuit het ministerie van BZK is voorzien, kan de adviesagenda in de loop van 2027 worden aangepast als maatschappelijke, bestuurlijke of politieke ontwikkelingen daartoe aanleiding geven.

\ 3. Individuele advisering over vervolgfuncties van bewindspersonen

Met de inwerkingtreding van de Wet regels integriteit en vervolgfuncties bewindspersonen op 20 februari 2026 heeft Arpa een nieuwe wettelijke taak gekregen. Gewezen ministers en

staatssecretarissen zijn gedurende twee jaar na hun ontslag gehouden aan regels over onder meer vervolgfuncties. Voor een beoogde vervolgfunctie moet, behoudens de in de wet genoemde uitzonderingen, advies worden gevraagd aan Arpa.

Met deze taak is binnen Arpa een individuele adviespraktijk ontstaan naast de bestaande beleidsadviserende werkzaamheden. De advisering vraagt om een zorgvuldige beoordeling van individuele situaties, waarbij de wettelijke criteria en het voorkomen van belangenverstrengeling leidend zijn, waarbij behoud of verbetering in het vertrouwen in de politiek en in politieke ambtsdragers een belangrijk aspect van deze wettelijke taak vormen.

In 2026 is de praktische inrichting van deze taak verder vormgegeven. Zo is een beveiligd digitaal portal voor adviesaanvragen beschikbaar gekomen. In 2027 wordt de opgedane ervaring benut om de werkwijze verder te professionaliseren en waar nodig te verbeteren.

Voor de planning wordt vooralsnog uitgegaan van circa 40 adviesaanvragen in 2027. Dit aantal is een raming. De feitelijke werkbelasting kan hoger of lager uitvallen, mede omdat één voormalig bewindspersoon meerdere adviesaanvragen kan indienen.

4. Inzicht in de 'moresprudentie' van het college en het afwegingskader

Naast de behandeling van individuele adviesaanvragen ontwikkelt het college een afwegingskader aan de hand van de voortschrijdende inzichten uit de adviespraktijk voor de beoordeling van vervolgfuncties, aangeduid als de 'moresprudentie'.

Het doel daarvan is om de consistentie en voorspelbaarheid van de advisering te versterken. Uitgangspunt is dat vergelijkbare situaties op een vergelijkbare wijze worden beoordeeld. Wanneer in een individueel geval tot een andere uitkomst wordt gekomen, moet daarvoor een objectieve en redelijke rechtvaardiging bestaan die past bij het gegeven dat het steeds gaat om individuele afwegingen bij het zoveel mogelijk kunnen voortzetten van de vervolgloopbaan voor voormalig bewindspersonen.

Deze 'moresprudentie' ontstaat geleidelijk aan de hand van de voortschrijdende adviespraktijk. Ieder advies levert daarmee ervaring op die kan bijdragen aan de verdere ontwikkeling van het (wettelijk) afwegingskader dat het college gebruikt. Het kader wordt daarom periodiek geëvalueerd en waar nodig aangepast aan nieuwe inzichten, jurisprudentie, gewijzigde omstandigheden en de ervaringen uit de adviespraktijk.

De ontwikkeling hiervan is in 2027 een belangrijk onderdeel van de professionalisering van de nieuwe wettelijke taak. Daarbij wordt gezocht naar een goede balans tussen consistentie enerzijds en ruimte voor maatwerk anderzijds. Het afwegingskader is geen zelfstandig

normenkader naast de wet, maar ondersteunt voor de interne besluitvorming in het college een consistente toepassing van de wettelijke criteria op individuele situaties.

\ 5. Kwaliteit en zorgvuldigheid van de adviespraktijk

De individuele advisering over vervolgfuncties vraagt om een werkwijze waarin snelheid, zorgvuldigheid en onafhankelijkheid met elkaar in balans zijn. In 2027 wordt daarom verder gewerkt aan een efficiënte behandeling van aanvragen, zonder afbreuk te doen aan de kwaliteit van de advisering.

De Dagelijkse Commissie bereidt de individuele advisering voor, waarna de adviezen aan het voltallige college worden voorgelegd. De ervaringen uit 2026 worden gebruikt om processen waar mogelijk verder te stroomlijnen.

Bijzondere aandacht gaat uit naar:

- een eenduidige behandeling van adviesaanvragen;
- een heldere en navolgbare motivering van adviezen;
- een goede toepassing en verdere ontwikkeling van het afwegingskader;
- een adequate registratie en monitoring van adviesaanvragen;
- het tijdig signaleren van terugkerende vraagstukken;
- het bewaken van de onafhankelijkheid en vertrouwelijkheid van de adviespraktijk.

Waar terugkerende patronen of bredere beleidsvragen uit de individuele adviespraktijk naar voren komen, kan dit aanleiding zijn voor nader onderzoek.

\ 6. Kennisontwikkeling en evaluatie

De uitbreiding van de wettelijke taak sinds 20 februari 2026 maakt het belangrijk dat Arpa de eigen ervaringen systematisch benut. In 2027 wordt daarom geïnvesteerd in kennisontwikkeling rond integriteit, belangenverstrengeling en vervolgfuncties van politieke ambtsdragers.

Ook internationale ontwikkelingen kunnen daarbij relevant zijn. In 2026 is al onderzoek gedaan naar vergelijkbare advies- en toezichtmechanismen in andere Europese landen. Dit biedt aanknopingspunten voor verdere kennisuitwisseling en voor het ontwikkelen van de Nederlandse adviespraktijk.

De ervaringen uit de eerste periode van advisering worden in 2027 geëvalueerd. Daarbij wordt onder meer gekeken naar de aard en omvang van de aanvragen, de doorlooptijden, de terugkerende beoordelingsvragen en de bruikbaarheid van het afwegingskader.

7. Communicatie en transparantie

Het college hecht belang aan transparante en begrijpelijke communicatie over zijn werkzaamheden. Voor de beleidsadviserende taak betekent dit dat adviezen en de onderliggende overwegingen zo toegankelijk mogelijk worden gepresenteerd. Daarbij wordt gebruikt gemaakt van de website van het college waarin ook achtergrondinformatie toegankelijk wordt gemaakt.

Voor de individuele advisering geldt dat de wettelijke regels over openbaarmaking en privacy leidend zijn. Adviezen over aanvaarde dienstverbanden worden openbaar gemaakt binnen de daarvoor geldende wettelijke kaders in het openbare register van het college dat eveneens op de website kan worden geraadpleegd.

In 2027 wordt daarnaast aandacht besteed aan de verdere bekendheid van de adviesprocedure onder gewezen bewindspersonen en andere betrokken partijen. Heldere informatie over de adviesplicht, het aanvraagproces en de wijze waarop Arpa tot een beoordeling komt, kan bijdragen aan een goede uitvoering van de wettelijke regeling.

8. Organisatie en capaciteit

De combinatie van beleidsadvisering en individuele advisering vraagt om een flexibele inzet van de beschikbare capaciteit. De omvang en planning van de beleidsadviezen zijn vooraf beter te ramen dan de individuele adviesaanvragen. Met name het aantal aanvragen over vervolgfuncties kan gedurende het jaar fluctueren.

Voor 2027 wordt daarom gewerkt met een capaciteitsplanning waarin rekening wordt gehouden met:

- de afronding van de in 2026 gestarte vervolgadviezen;
- de voorbereiding van eventuele nieuwe adviesaanvragen;
- circa 40 individuele adviesaanvragen over vervolgfuncties als planningsraming;
- de ontwikkeling en actualisering van het afwegingskader;
- evaluatie en kennisontwikkeling;
- communicatie en overige wettelijke en organisatorische werkzaamheden.

Wanneer de omvang van de adviespraktijk daartoe aanleiding geeft, wordt de capaciteit gedurende het jaar opnieuw beoordeeld.

9. Tot slot

Het jaar 2027 staat voor Arpa in het teken van continuïteit én verdere ontwikkeling. De werkzaamheden rond de rechtspositie van politieke ambtsdragers worden voortgezet en de in 2026 gestarte en al aangekondigde vervolgadviezen worden afgerond. Tegelijkertijd

wordt de nieuwe wettelijke taak op het gebied van vervolgfuncties van bewindspersonen verder uitgevoerd en bestendigd.

De individuele adviespraktijk zal zich in 2027 verder ontwikkelen. Het afwegingskader en de daaruit voortvloeiende moresprudentie vormen daarbij een belangrijk instrument om consistentie, voorspelbaarheid en zorgvuldigheid in de advisering te bevorderen.

Arpa houdt gedurende het jaar ruimte om in te spelen op nieuwe adviesvragen en ontwikkelingen. Daarmee biedt het werkprogramma richting aan de werkzaamheden voor 2027, zonder de flexibiliteit weg te nemen die nodig is voor een onafhankelijk adviescollege.